

## ปัญหากฎหมายการขายตรง และตลาดแบบตรง<sup>1</sup>

นฤตม์ จิตตะปาโล<sup>2</sup>

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาของการขายตรงและตลาดแบบตรงตามพระราชบัญญัติการขายตรง และตลาดแบบตรง พุทธศักราช 2545 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายแนวคิด และหลักการ มาตรการทางกฎหมาย ในปัจจุบันการประกอบธุรกิจที่มีลักษณะเกี่ยวกับการขายตรงและตลาดแบบตรงแพร่หลายมากยิ่งขึ้น แต่การบังคับใช้กฎหมายยังคงมีปัญหาในหลายส่วน ซึ่งเมื่อเกิดความเสียหาย เนื่องจากการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการขายตรงและตลาดแบบตรง พุทธศักราช 2545 ทำให้เกิดความเสียหายที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง และมีผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก การที่จะได้รับการจดทะเบียนเป็นเรื่องที่ค่อนข้างมีความยุ่งยาก และซับซ้อน การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่ได้ตรวจสอบการดำเนินดำเนินธุรกิจของนิติบุคคลที่ได้รับการจดทะเบียนว่าตรงตามคำขอจดทะเบียนหรือไม่ อาจมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะในการดำเนินงาน การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีการบังคับใช้ที่ครอบคลุมเพียงพอ และในมาตรการลงโทษนิติบุคคลที่ฝ่าฝืน แม้จะมีทั้งโทษปรับ โทษจำคุก และจำคุก แต่ไม่ได้สัดส่วนเพียงพอกับความเสียหายที่เกิดขึ้นพระราชบัญญัติการขายตรงและตลาดแบบตรง พุทธศักราช 2545 จึงเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญในการควบคุมการประกอบธุรกิจในลักษณะขายตรงและตลาดแบบตรงเพื่อให้อยู่ในกฎระเบียบกรอบของกฎหมายมีหลายกรณีที่ยังคงเป็นปัญหา และควรได้รับการแก้ไข

อย่างไรก็ตามเมื่อได้ทำการศึกษาปัญหากฎหมายในการขายตรงและตลาดแบบตรงตามพระราชบัญญัติการขายตรงและตลาดตรง พุทธศักราช 2545 มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ยังคงเป็นปัญหาในการปฏิบัติ และบังคับใช้หลายประการสามารถสรุปได้ ดังนี้

ประการแรก ปัญหาเกี่ยวกับประเภทสินค้าที่ต้องห้ามในการขายโดยใช้การขายตรง และตลาดแบบตรง สินค้า หรือบริการบางประเภทที่กฎหมายห้ามมิให้มีการนำไปขายผ่านช่องทางการขายตรงและตลาดแบบตรง เนื่องจากอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภค หรือเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายอื่นๆ

---

<sup>1</sup> บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายการขายตรง และตลาดแบบตรง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.กัลยา ตันศิริ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ประเสริฐ ตันศิริ และรองศาสตราจารย์ สุรินทร์ รัตนวราห

<sup>2</sup> นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สินค้าประเภทสุรา หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ตามพระราชบัญญัติสุรา พุทธศักราช 2493 มาตรา 26 ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสถานที่จำหน่ายสุรา หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เอง เว้นแต่จะทำการแก้ไขทางทะเบียนกับเจ้าหน้าที่สรรพสามิต ตามพระราชบัญญัติขายตรง และตลาดแบบตรง พุทธศักราช 2545 การทำการตลาดแบบตรง หรือการขายตรงในส่วนของการจำหน่ายสุรา หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงเป็นสินค้าที่มีการควบคุมตามพระราชบัญญัติสุราโดยเฉพาะจึงต้องห้ามในการจำหน่ายในทางการตลาดแบบตรงหรือขายตรง ไม่สามารถขาย หรือจำหน่ายตามช่องทางนอกจากที่ระบุไว้ในใบอนุญาต การขายสุราปกติประชาชนสามารถเลือกซื้อได้ตามร้านสะดวกซื้อใกล้บ้านซึ่งไม่ว่าจะจำหน่ายในทางการขายตรง และตลาดแบบตรงได้หรือไม่ ก็ไม่สามารถห้ามไม่ให้ประชาชนเลือกซื้อสุราได้ ทั้งยังเป็นการลดรอนสิทธิในการเลือกซื้อสินค้าของประชาชนทำให้ประชาชนมีตัวเลือกจำกัด ประชาชนควรได้เข้าถึงสินค้าที่หลากหลายและมีราคาที่เหมาะสม กฎหมายในส่วนนี้จึงเป็นปัญหาในการจำกัดสิทธิของประชาชน

สินค้าประเภทยา ตามพระราชบัญญัติยา พุทธศักราช 2510 การจำหน่ายยา ร้านยาต้องมีเภสัชกรประจำร้านในการจำหน่ายยาให้กับผู้บริโภค ซึ่งเภสัชกรต้องมีใบประกอบวิชาชีพที่ได้รับการอนุมัติจากสภาเภสัชกร และร้านที่เปิดจำหน่ายยาจำต้องได้รับอนุญาตในการประกอบธุรกิจร้านยา ซึ่งเห็นด้วยว่าเป็นกรณีที่กฎหมายมาควบคุมไว้โดยเฉพาะไม่ว่าจะเป็นประเภทของยา ซึ่งยาบางชนิดเป็นยาที่ต้องได้รับการจ่ายจากแพทย์ตามคำสั่งของแพทย์ เท่านั้น เป็นประเภทยาควบคุม หากมีการบริโภค หรือใช้เกินขนาดอาจส่งผลต่อสุขภาพและชีวิตได้ ดังนั้น การจำหน่ายยาประเภทนี้ต้องมีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญสั่งจ่ายยา การขายยาผ่านการขายตรง หรือตลาดแบบตรง ไม่สามารถดำเนินการได้ แต่หลังเกิดเหตุการณ์ โควิด 19 การจำหน่ายยาในการรักษาโรค ได้เปลี่ยนไปการจำหน่ายยา มีความจำเป็นที่ไม่สามารถพบ เภสัชกรหรือแพทย์ได้โดยตรง จึงต้องมีการจำหน่ายยาในทางการขายตรงและตลาดแบบตรง หรือ ทางแอปพลิเคชันออนไลน์ การห้ามจำหน่ายยาทุกประเภทในทางการขายตรงและตลาดแบบตรงจึงไม่สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน

สินค้าประเภทเครื่องมือทางการแพทย์ ตามพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พุทธศักราช 2551 การจำหน่ายเครื่องมือแพทย์จะใช้วิธีการการตลาดขายตรง หรือตลาดแบบตรงไม่ได้ เนื่องจาก พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พุทธศักราช 2551 มาตรา 6 เพื่อประโยชน์ในการควบคุมเครื่องมือแพทย์ และคุ้มครองความปลอดภัยของผู้บริโภค ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศกำหนด (12) เครื่องมือแพทย์ที่ห้ามประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงตามกฎหมายว่าด้วยการขายตรงและตลาดแบบตรงและมีประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง เครื่องมือแพทย์ที่ห้ามประกอบธุรกิจขายตรง หรือตลาดแบบตรงตามกฎหมายว่าด้วยการขายตรง และตลาดแบบตรง แต่ในปัจจุบันเครื่องมือทางการแพทย์บางชนิดควรได้รับการ

ผ่อนปรน เนื่องจาก หลังจากเกิดการติดเชื้อโควิด 19 การใช้ชีวิตของประชาชนเปลี่ยนไป มีความจำเป็นที่ประชาชนควรมีสัทธิเข้าถึงเครื่องมือทางการแพทย์ได้สะดวก เครื่องมือทางการแพทย์มีหลายประเภท เช่น เครื่องมือทางการแพทย์ทั่วไปที่ใช้งานง่ายและมีความเสี่ยงต่ำ เช่น เครื่องวัดระดับน้ำตาลในเลือด เครื่องวัดอุณหภูมิ เครื่องตรวจวัดออกซิเจนในเลือด หรือเครื่องวัดความดันโลหิต อื่นๆ แต่เครื่องมือทางการแพทย์ข้างต้นไม่สามารถจำหน่ายในทางการขายตรงและตลาดแบบตรงได้

ประการที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับคำนิยามและความหมาย การบัญญัติคำนิยามในพระราชบัญญัติขายตรง และตลาดแบบตรง พุทธศักราช 2545 ได้มีการบัญญัติคำนิยามใน มาตรา 3 ในกรณีที่ให้ใช้คำนิยามตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พุทธศักราช 2545

ปัญหาคำนิยามและความหมายของ “ขายตรง” ตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พุทธศักราช 2545 มาตรา 3 ได้ระบุว่า “ขายตรง” หมายความว่า การตลาดสินค้าหรือบริการในลักษณะของการนำเสนอขายต่อผู้บริโภคโดยตรง ณ ที่อยู่อาศัยหรือสถานที่ทำงานของผู้บริโภคหรือของผู้อื่น หรือสถานที่อื่นที่มีใช้สถานที่ประกอบการค้าเป็นปกติธุระ โดยผ่านตัวแทนขายตรงหรือผู้จำหน่ายอิสระชั้นเดียวหรือหลายชั้นแต่ไม่รวมถึงนิติกรรมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง การขายตรง เป็นการจำหน่ายสินค้าไปถึงผู้บริโภคโดยตรงโดยไม่มีพ่อค้าคนกลาง ลักษณะการขายตรงจึงมีการแก้ไขหรือหลีกเลี่ยงกฎหมายไปดำเนินธุรกิจลักษณะธุรกิจเครือข่าย หรือแชร์ลูกโซ่ซึ่งตามกฎหมายไทย ในคำนิยามของการขายตรง มิได้มีการกล่าวถึงลักษณะของธุรกิจหรือรายละเอียดเกี่ยวกับธุรกิจต้องห้าม เช่น ธุรกิจเครือข่าย หรือแชร์ลูกโซ่ ทำให้การแยกแยะระหว่างการขายตรง และธุรกิจเครือข่ายไม่สามารถแยกแยะได้โดยชัดเจน ซึ่งต่างกับกฎหมายของประเทศจีนที่มีการระบุถึงลักษณะธุรกิจต้องห้ามไว้ในนิยามของการขายตรง และการขายตรงไม่ได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับลักษณะประเภทสินค้าใดบ้างที่สามารถขายได้ หรือไม่มีการบัญญัติเรื่องสินค้าต้องห้าม การพิจารณาสินค้าใดบ้างที่สามารถขายตรงได้ ต้องพิจารณาแยกรายสินค้าตามพระราชบัญญัติ หรือกฎหมายเฉพาะในเรื่องนั้น เมื่อไม่มีบทบัญญัติกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ เป็นเหตุให้เกิดการเข้าใจผิด ทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ปัญหาคำนิยามและความหมายของ “ตลาดแบบตรง” ตามพระราชบัญญัติขายตรง และตลาดแบบตรง พุทธศักราช 2545 ได้บัญญัติคำนิยาม “ตลาดแบบตรง” หมายความว่า การตลาดสินค้าหรือบริการในลักษณะของการสื่อสารข้อมูลเพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการโดยตรงต่อผู้บริโภคซึ่งอยู่ห่างโดยระยะทาง และมุ่งหวังให้ผู้บริโภคแต่ละรายตอบกลับเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการจากผู้ประกอบการธุรกิจตลาดแบบตรงนั้น ส่วนการซื้อขายสินค้าหรือบริการโดยวิธีการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่ถือว่าเป็นตลาดแบบตรง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และ

เงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ปัญหาการกำหนดขอบเขตของนิยามค่อนข้างกว้างเกินไปในการตีความ ในหลายธุรกิจที่ไม่สามารถจดทะเบียนการค้าได้จะการใช้การจดทะเบียนตลาดแบบตรง แทนการจดทะเบียนขายตรง เพื่อหลีกเลี่ยงกฎหมายว่าธุรกิจดังกล่าวได้จดทะเบียนจึงไม่มีมาตรฐาน หรือข้อกำหนดที่ชัดเจนในการจำแนกประเภทของการตลาดแบบตรง ทำให้การนำไปใช้ในทางปฏิบัติมีความหลากหลายและไม่สอดคล้องกัน เมื่อมีการตีความที่ตลาดเคลื่อนจากเจตนารมณ์ของกฎหมาย ส่งผลถึงการแยกแยะระหว่างตลาดแบบตรง และการตลาดประเภทอื่น เมื่อการตีความไม่ตรงกับเจตนารมณ์ทำให้เกิดความสับสนระหว่างการขายตรง กับตลาดแบบตรง<sup>3</sup>

ปัญหานิยามและความหมายของ “ผู้บริโภคร” ตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พุทธศักราช 2545 ได้บัญญัติคำนิยาม “ผู้บริโภคร” หมายความว่า ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้จำหน่ายอิสระ ตัวแทนขายตรง ผู้ประกอบธุรกิจขายตรง หรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง หรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอ หรือการชักชวนจากผู้จำหน่ายอิสระ ตัวแทนขายตรง ผู้ประกอบธุรกิจขายตรง หรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ หากพิจารณานิยามของคำว่าผู้บริโภคร หมายถึง ผู้ใช้หรือผู้บริโภครสินค้า หรือบริการ เป็นบุคคลที่อยู่ในขั้นสุดท้ายที่ได้ซื้อหรือได้รับบริการจากตัวแทนขายตรง หรือผู้จำหน่ายอิสระ ในหลายกรณีที่มีการประกอบธุรกิจในลักษณะขายตรง หรือตลาดแบบตรง การทำธุรกิจจะมีลักษณะเป็นธุรกิจเครือข่าย ตัวแทนในเครือข่ายจะอยู่ในลักษณะของตัวแทนขายตรง หรือผู้จำหน่ายอิสระ ไม่ได้เป็นผู้บริโภครเนื่องจากไม่ได้เป็นผู้ที่ใช้ หรือบริโภครสินค้าอย่างแท้จริง แต่หากกรณีที่ธุรกิจนั้นเกิดปัญหาค่าบุคคลที่เป็นตัวแทนขายตรงหรือผู้จำหน่ายอิสระจะเป็นผู้ได้รับความเสียหาย เนื่องจากการเข้าเป็นสมาชิกจะมาควบคู่กับการซื้อสินค้า ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นจะเป็นกรณีที่สมาชิกไม่สามารถจำหน่ายสินค้าได้เมื่อมีการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติการขายตรงและตลาดแบบตรง พุทธศักราช 2545 ได้บัญญัติเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคร ดังนั้นบุคคลหรือนิติบุคคลเหล่านี้ไม่ใช่ผู้บริโภคร จึงไม่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้

ประการที่สาม ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการลงโทษมาตรการลงโทษแก่บุคคลหรือนิติบุคคลที่กระทำความผิดกฎหมายหรือฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับบทเรียนและไม่กระทำความผิดซ้ำอีก รวมถึงเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้อื่นกระทำความผิด มาตรการลงโทษมี มาตรการลงโทษทางอาญารูปแบบ

---

<sup>3</sup> ไพโรจน์ อาจารย์ภาควิชาบริหารกฎหมายการขายตรงและตลาดแบบตรง, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2560.

ของมาตรการการลงโทษทางอาญา แบ่งออกได้เป็นหลายรูปแบบ ดังนี้ โทษจำคุก โทษปรับ โทษคุมประพฤติ โทษริบทรัพย์

มาตรการลงโทษจำคุก ตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พุทธศักราช 2545 ได้มีการระบุถึงโทษทางอาญาให้มีโทษจำคุกในกรณีที่ฝ่าฝืน ตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พุทธศักราช 2545 มาตรา 19 ประกอบมาตรา 46 โทษจำคุกที่สูงที่สุด คือ จำคุก 5 ปี เมื่อเทียบกับความเสียหายที่เกิดขึ้นต้องแตกต่างกับอัตราโทษ หากมีการประกอบธุรกิจที่มีลักษณะที่ผิดกฎหมาย มีกฎหมายที่เข้ามาเกี่ยวข้อง 3 ฉบับ ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา พ.ร.ก.กู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน หรือพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พุทธศักราช 2545 หากมีการฝ่าฝืนต่อกฎหมายเกี่ยวกับการขายตรงและการตลาดแบบตรงไม่ว่าจะเป็นกรณีการตลาดแบบพรีมิด หรือแชร์ลูกโซ่ การบังคับใช้กฎหมายไม่ได้มีกฎหมายบัญญัติไว้สำหรับกรณีนี้เป็นการเฉพาะ หากพิจารณาตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรงไม่ได้มีระบุไว้ มีระบุไว้เพียงกรณีที่มีการฝ่าฝืนไม่จดทะเบียนการขายตรง และตลาดแบบตรง ส่วนตามประมวลกฎหมายอาญามีระบุไว้เกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกง หรือความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 และ 343 ซึ่งนำมาใช้บังคับได้ แต่ไม่ใช่บทบัญญัติในกรณีนี้โดยตรง เป็นเหตุให้ในบางกรณีการบังคับใช้กฎหมายไม่สามารถมีกฎหมายใดมาบังคับใช้โดยตรง จึงเป็นปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษในการปรับฐานความผิดส่งผลถึงมาตรการลงโทษในความผิดฐานนั้น

มาตรการลงโทษวิธีการเพื่อความปลอดภัย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 วิธีการเพื่อความปลอดภัย (5) ห้ามการประกอบอาชีพบางอย่าง ประกอบมาตรา 50 เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้ใด ถ้าศาลเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิดโดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ หรือเนื่องจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ และเห็นว่าหากผู้นั้นประกอบอาชีพ หรือวิชาชีพนั้นต่อไปอาจจะกระทำความผิดเช่นนั้นขึ้นอีก ศาลจะสั่งไว้ในคำพิพากษาห้ามการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นมีกำหนดเวลาไม่เกินห้าปีนับแต่วันพ้นโทษไปแล้วก็ได้ วิธีการเพื่อความปลอดภัยเกี่ยวกับการห้ามประกอบวิชาชีพนั้นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 50 ได้ระบุให้ใช้บังคับก็ต่อเมื่อศาลได้สั่งในคำพิพากษา โดยจะกำหนดห้ามประกอบวิชาชีพได้ไม่เกิน 5 ปี ซึ่งกว่าจะมีคำพิพากษาในแต่ละคดี ตั้งแต่เริ่มกระบวนการพิจารณาจำต้องมีความเสียหายเกิดขึ้นก่อน การบังคับใช้มาตรการลงโทษเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาจึงไม่สอดคล้องกับการแก้ปัญหาในบริบทเกี่ยวกับการขายตรง และตลาดแบบตรง ทั้งการกำหนดระยะเวลา 5 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ไม่นานไม่ครอบคลุมเพียงพอ

มาตรการการลงโทษปรับ ตามพระราชบัญญัติขายตรง และตลาดแบบตรง พุทธศักราช 2545 ได้มีโทษปรับสำหรับทุกกรณีที่ฝ่าฝืน หากพิจารณาถึงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการฝ่าฝืน ตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พุทธศักราช 2545 มากกว่าโทษปรับที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติ โทษปรับตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พุทธศักราช 2545 มีหลายประการที่ส่งผลต่อการบังคับใช้กฎหมาย และเป็นธรรมในการลงโทษผู้กระทำความผิด ความรุนแรงของโทษปรับไม่สัมพันธ์กับความเสียหายที่เกิดขึ้น ทั้งผลกำไรที่ได้สูงกว่าค่าปรับ สำหรับบริษัทขนาดใหญ่ การเสียค่าปรับอาจเป็นเพียงส่วนเล็กน้อยของผลกำไรที่ได้จากการกระทำความผิด ทำให้การลงโทษปรับไม่สามารถยับยั้งการกระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การหลีกเลี่ยงการชำระค่าปรับ เช่น การล้มละลายของบริษัทบางแห่งอาจจูงใจทำให้บริษัทล้มละลายเพื่อหลีกเลี่ยงการชำระค่าปรับ หรือการโอนทรัพย์สินไปยังบุคคลอื่นเพื่อหลีกเลี่ยงการยึดทรัพย์

ดังนั้นแล้วเพื่อให้ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการขายตรงและแบบตรง เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสม และให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้บริโภคมากที่สุด ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็น ดังต่อไปนี้

**1. ปัญหาเกี่ยวกับประเภทสินค้าต้องห้าม** ผู้ศึกษาจึงเห็นสมควรว่าให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ แบ่งแยกประเภทของสินค้า ที่สามารถใช้วิธีการขายตรง และตลาดแบบตรง โดยปรุ้งใหม่ ให้สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน เช่น กรณียา หรือเครื่องมือทางการแพทย์ โดยมีการแบ่ง คุณสมบัติ ความจำเป็น ผลกระทบ ความร้ายแรง อื่นๆ โดยให้ผู้ป่วยสามารถสั่งซื้อได้โดยการขายตรงและตลาดแบบตรง หรือสั่งซื้อผ่านทางออนไลน์ได้ โดยมีการสอบถามรายละเอียดผ่านทางโทรศัพท์หรือออนไลน์ถึงความจำเป็น และบันทึกไว้ เช่น ยาลดความดัน ยาอินซูลิน เครื่องวัดน้ำตาลในเลือด หรือเครื่องวัดความดันโลหิต ควรที่จะได้รับการยกเว้น

กรณีเครื่องมือการแพทย์ โดยการแก้ไขประกาศกระทรวงสาธารณสุข เกี่ยวกับการห้ามขายตรง และตลาดแบบตรงเครื่องมือทางการแพทย์โดยเพิ่มเติมข้อความในประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง เครื่องมือแพทย์ที่ห้ามประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรง ดังนี้ เว้นแต่ เครื่องมือทางการแพทย์ที่ไม่มีอันตราย อันตรายถึงชีวิต และ กรณีมีความจำเป็นที่ ผู้ป่วยจำเป็นต้องใช้เครื่องมือในการตรวจหรือประเมินสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ ให้สามารถจำหน่ายโดยขายตรงและตลาดแบบตรงเครื่องมือทางการแพทย์นั้นได้ โดยคำแนะนำจากแพทย์อย่างใกล้ชิด

กรณีของยาควรเพิ่มเติมบทมาตราในพระราชบัญญัติยา พุทธศักราช 2510 ดังนี้ ถ้าหากยาประเภทใดที่มีความจำเป็นในการรักษาโรค และไม่มีลักษณะต้องห้ามอย่างร้ายแรง ผู้ป่วยสามารถเลือกซื้อยาทางการตลาดแบบตรงและการขายตรงได้

กรณีเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์หรือสุรา ควรแก้ไขพระราชบัญญัติสุรา พุทธศักราช 2493 มาตรา 26 เกี่ยวกับสถานที่ในการจำหน่ายขายสุราหรือการนำสุราออกแสดงเพื่อขายจะต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต ซึ่งในใบอนุญาตจะมีระบุถึงสถานที่ที่สามารถจำหน่ายสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ โดยการ เพิ่มเติมถ้อยคำ ดังนี้ ในกรณีการซื้อสุราจากการขายตรงและตลาดแบบตรง ให้ผู้ขายตรวจบัตรประชาชน และสามารถส่งสินค้าให้ ถึงผู้บริโภคได้

## 2. ปัญหาเกี่ยวกับคำนิยาม และความหมาย

นิยามและความหมาย “ขายตรง” ผู้ศึกษาจึงเห็นสมควรว่าให้มีการเพิ่มเติมข้อความ ดังนี้รายละเอียดเกี่ยวกับธุรกิจลักษณะพีระมิดหรือแชร์ลูกโซ่ ที่เป็นปัญหาของการขายตรง เพื่อป้องกันการตีความและหลีกเลี่ยงกฎหมาย หรือนำกฎหมายไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้อง

นิยามและความหมาย “ตลาดแบบตรง” ผู้ศึกษาจึงเห็นสมควรว่าให้มีการเพิ่มบทบัญญัติของนิยาม ดังนี้ การตลาดแบบตรงไม่ใช่ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และ เพิ่มเติมลักษณะประเภทของธุรกิจลักษณะการดำเนินงานที่สามารถจดทะเบียนตลาดแบบตรงได้

นิยามและความหมาย “ผู้บริโภค” ผู้ศึกษาจึงเห็นสมควรว่าให้มีการเพิ่มนิยามของคำว่าผู้บริโภค ดังนี้ ผู้บริโภคให้มีความหมายครอบคลุมถึงตัวแทนขายตรงหรือผู้จำหน่ายอิสระที่ได้รับความเสียหายจากธุรกิจขายตรง หรือเป็นกรณีที่มีการบัญญัติด้วยบทกฎหมายไว้โดยเฉพาะหากธุรกิจขายตรงมีลักษณะเข้าข่ายเป็นแชร์ลูกโซ่ ให้ถือว่าตัวแทนขายตรง หรือผู้จำหน่ายอิสระเป็นผู้บริโภค หรือเป็นบุคคลที่ได้รับความเสียหาย

## 3. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการลงโทษ

มาตรการลงโทษทางอาญา ผู้ศึกษาจึงเห็นสมควรว่าให้มีการบัญญัติของกฎหมายเป็นมาตรา ดังนี้ เฉพาะในการดำเนินคดีเกี่ยวกับกรณีที่มีการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการขายตรง และตลาดแบบตรง ทำให้ธุรกิจมีลักษณะเป็นเครือข่าย หรือแชร์ลูกโซ่หรือพีระมิดให้มีอัตราโทษไม่เกิน 10 ปี

มาตรการลงโทษวิธีการเพื่อความปลอดภัย ผู้ศึกษาจึงเห็นสมควรว่าให้มีการเพิ่มบทบัญญัติเป็นมาตรา ดังนี้ ห้ามมิให้บุคคลที่เคยมีส่วนเกี่ยวข้อง หรือมีอำนาจในการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วน หรือนิติบุคคล ที่เคย

กระทำความผิด หรือประกอบธุรกิจในขณะที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง โดยห้ามมิให้จดทะเบียนเพื่อดำเนินธุรกิจการขายตรงและตลาดแบบตรง หรือในลักษณะเดียวกันตลอดชีวิตเพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้น

มาตรการลงโทษการปรับ ผู้ศึกษาจึงเห็นสมควรว่าให้มีการเพิ่มบทบัญญัติเป็นมาตรา ดังนี้ กรณีการประกอบธุรกิจทำให้เกิดความเสียหายในลักษณะพินิจหรือแชร์ลูกโซ่ ให้ชำระค่าปรับ ร้อยละ 20 ของทุนทรัพย์ทั้งหมดที่มีผู้เสียหายร้องทุกข์ แต่ไม่น้อยกว่าสิบล้านบาท

### เอกสารอ้างอิง

ไพโรจน์ อารักษ์า คำอธิบายกฎหมายการขายตรงและตลาดแบบตรง พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2560.